

ȘANTIERUL ARHEOLOGIC TRUȘEȘTI*

(r. Trușești, reg. Suceava)

LUCRĂRILE celei de a opta campanie de cercetări arheologice de la Trușești, avînd ca obiectiv stațiunea neolitică de pe înălțimea « Țuguieța », s-au desfășurat între 14 iulie și 8 octombrie 1958 și au afectat o suprafață de circa 5 300 m². Săpăturile au început prin prelungirea spre est a șanțului median L cu 90 m, pînă în imediata vecinătate a șanțului de apărare, obținîndu-se astfel divizarea întregii suprafețe necercetate în două sectoare: unul la nord și altul la sud. Acest din urmă sector a constituit obiectivul campaniei anului 1958.

I. AȘEZAREA CUCUTENIANĂ

Cu ocazia săpăturilor din acest an s-au semnalat 23 locuințe Cucuteni A, din care 20 au fost cercetate integral. Suprafața lor variază între 30 și 110 m² și sînt într-o stare de conservare relativ bună. Fac excepție doar cele șase locuințe (LVIII, LXXI—LXXV) din regiunea laturii de S a « Țuguieței », a căror stare de conservare proastă se explică prin aceea că terenul cade aici într-o pantă accentuată de la N la S, iar stratul cu urme cucuteniene fiind foarte aproape de suprafața actuală a solului, a fost mai ușor expus acțiunii distrugătoare a torenților și lucrărilor agricole. De asemenea, în legătură cu existența unor eventuale locuințe mai trebuie puse și cele trei anexe (A₁—3/1958) situate pe aceeași pantă și distruse probabil din aceleași cauze.

Resturile celor 20 locuințe (LVI—LXXV) constau din complexe *in situ*, mai mult sau mai puțin compacte, de fragmente de platforme și bucăți de pereți, calcinate. Sub masa de « chirpic » ars a unor locuințe s-au găsit fragmente ceramice Cucuteni A. De asemenea platforma unora dintre ele (ca de exemplu locuința LVII) acoperea parțial gropi cu resturi menajere din faza Cucuteni A.

De altfel, prezența fragmentelor ceramice Cucuteni A, sub platforma unor locuințe din aceeași vreme sau construirea unei locuințe Cucuteni A peste o groapă aparținînd aceleiași faze nu constituie o noutate pentru așezarea neolitică de la Trușești. Aceste fapte ne dovedesc încă o dată că locuințele de pe « Țuguieța » n-au fost construite toate simultan ci treptat, în funcție de necesitățile impuse de înmulțirea populației din așezarea respectivă.

În ceea ce privește platformele, ipoteza propusă de arheologii sovietici și, în ultimul deceniu, de către unii cercetători din țara noastră a fost reconfirmată prin săpăturile din acest an. Faptul că ele nu reprezintă altceva decît resturi din

* Săpăturile au fost executate de către: M. Petrescu-Dîmbovița, responsabil, Adrian C. Florescu și

Marilena Florescu, membri, Ion Ioniță și Leon Șimanschi, studenți.

podeaua locuinței constituie astăzi un adevăr ce nu mai poate fi contestat. Cercetările din 1958, de pe « Țuguieța », amplifică informațiile noastre în legătură cu modul de construire al platformelor și al locuințelor în general.

Ca de obicei, fragmentele de platformă prezintă pe fața lor inferioară urme de loazbe, cu secțiunea semi-rotundă sau lemne cioplite, dispuse pe direcția perpendiculară pe axul locuinței. Într-un singur caz (locuința LXX) în sectorul central al platformei s-au găsit două fragmente având pe fața lor inferioară amprente de două birne puse cap la cap. Probabil că unele din birnele folosite la amenajarea dușumelei respective, neavând dimensiunea corespunzătoare cu lățimea locuinței, au fost înădite. Uneori urmele de birne sau loazbe alternează cu amprente de nuiiele sau « șipci » înguste. Acest fapt s-ar explica, poate, prin aceea că unele din birnele sau loazbele respective nefiind suficient de drepte, la asamblarea lor în vederea construirii platformei respective, lăsau între ele anumite goluri, care erau umplute cu nuiiele sau « șipci ». O asemenea ipoteză este cu atât mai plauzibilă cu cât acestea din urmă sînt întîlnite rar, ceea ce dovedește utilizarea elementelor respective numai în cazuri cu totul deosebite.

Faptele menționate pînă aici ne-ar determina să conchidem că la construirea platformei se avea în vedere ca lutuiala să fie așternută pe un « pod », cît mai compact posibil, evitîndu-se astfel contactul direct al acesteia cu pămîntul.

Una din problemele care a preocupat colectivul nostru, în această campanie, a fost și aceea dacă arderea platformelor s-a făcut intenționat sau dacă este vorba de un fenomen întîmplător cauzat de incendiul care a dus la distrugerea întregii așezări. Cîteva observații privind gradul de ardere al fragmentelor de platformă ca și al lipiturilor de pe fața lor superioară par destul de semnificative deși nu îndejuns de hotărîtoare pentru a considera această problemă pe deplin rezolvată.

Astfel, cîteva din bucățile de platformă semnalate cu ocazia cercetării unor locuințe (mai ales LIX, LX, LXX) sînt de culoare roșie sau roș-cărămizie la partea superioară în timp ce partea inferioară este colorată în brun-negricios sau negru-cenușiu și foarte sfărîmicioase. Procesul de calcinare a fost deci mai puternic la partea superioară diminuîndu-se treptat pe măsură ce ne apropiem de fața inferioară a platformei. După cum ne indică aceste observații arderea platformei s-a făcut de sus în jos, temperatura care a cauzat calcinarea ei radiînd de la partea superioară către cea inferioară.

Uneori suprafața superioară a platformei prezintă una sau două lipituri, din lut amestecat cu pleavă sau paie, groase de 1—3 cm. În unele cazuri (ca de exemplu locuințele LX, LXV, LXVI), aceste lipituri aveau o culoare brună sau brun-gălbui, în timp ce partea superioară a platformei propriu-zise, pe care ele o acopereau, era arsă pînă la roș-cărămiziu. Evident că această deosebire de culoare corespunde unei diferențe a gradului de ardere: calcinarea platformei s-a făcut la o temperatură mai înaltă decît lipiturile care o acoperă.

Departe de a contrazice cele afirmate cu privire la arderea platformei, acest din urmă exemplu credem că ridică o altă problemă: arderea celor două elemente (platformă-lipitură) s-a făcut simultan sau cauzele care au dus la calcinarea platformei, pe de o parte, și a lipiturilor, pe de altă parte, sînt determinate de împrejurări diferite?

Pentru a da un răspuns la această întrebare este necesar să menționăm și alte observații privind raportul dintre platformă și lipitură.

Cu ocazia cercetării locuinței LXVI, s-au semnalat, în sectorul central al acesteia, resturile *in situ* ale unei lavițe, din lut amestecat cu pleavă și bătut pe un schelet de lemn, construită direct pe platformă. În porțiunea corespunzătoare

TRUSEȘTI - ȚUGUIETA"

PLANUL PORTIUNII CERCETATE IN 1958

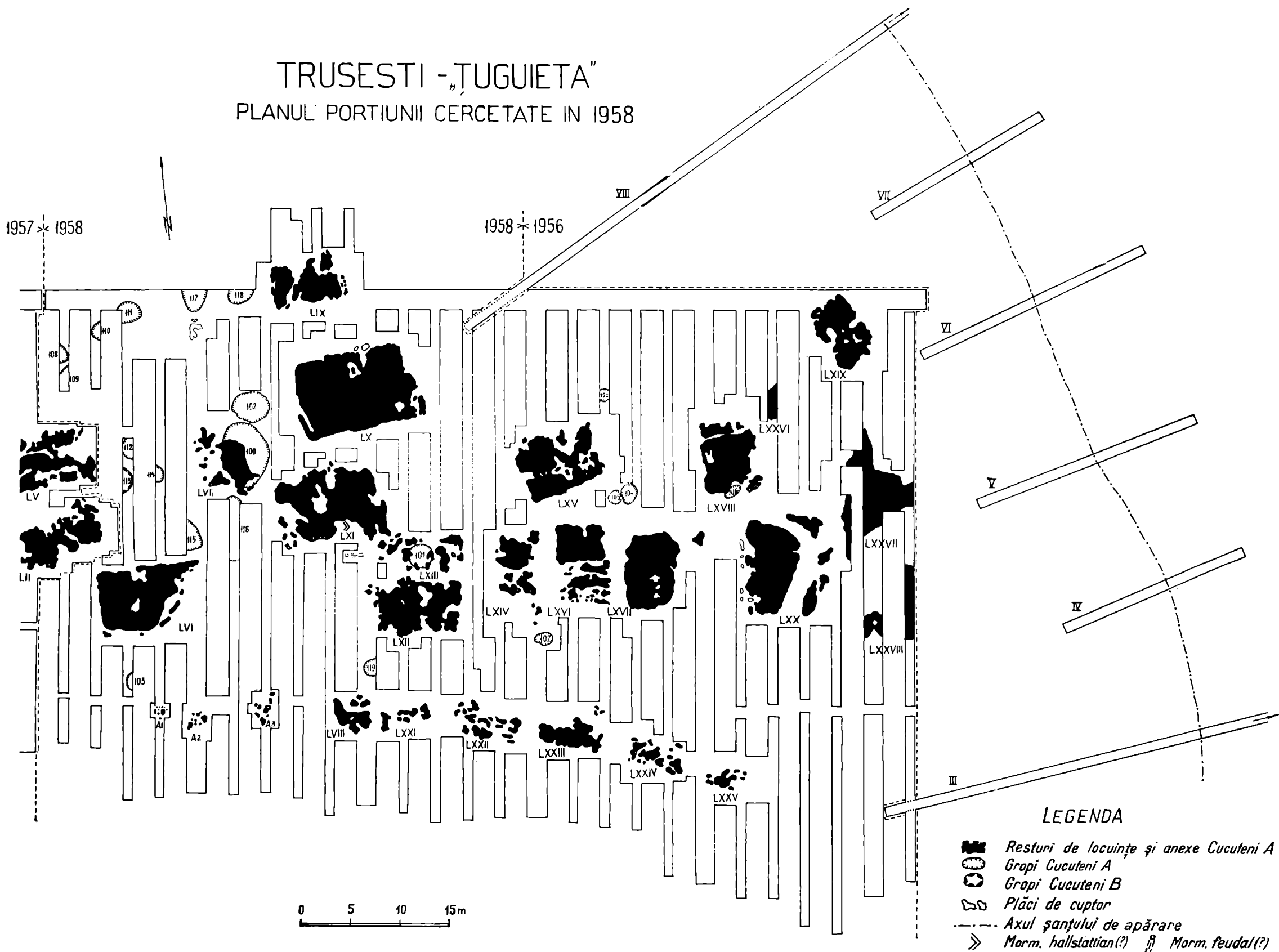

Fig. 1. — Trusești-Țuguieta. Planul porțiunii cercetate în 1958.

cu baza acestei prispe platforma prezintă pe fața superioară, două lipituri, groase de 2—3 cm, de culoare brun-gălbuie, sfărâncioase, arse cu totul insuficient. Fragmentele de platformă peste care fuseseră aplicate aceste lipituri, erau calcinate pînă la roș-cărămiziu. Un grad de ardere aproape similar îl indicau și resturile prispei, prin coloritul lor brun-cărămiziu.

Este destul de probabil și firesc, în același timp, ca lavița să fi fost folosită cu lutuiala în stare crudă, calcinarea ei producându-se abia o dată cu incendiul care a dus la distrugerea locuinței. Grosimea sa constituia totodată un strat protector pentru lipiturile peste care fusese amenajată, ceea ce a cauzat arderea acestora la un grad incomparabil inferior. Deci n-ar fi exclus ca și lipiturile să fi rămas în stare crudă în tot timpul duratei locuinței, arderea lor producându-se în aceleași împrejurări cu a laviței. Faptul că platforma este calcinată la o temperatură mult inferioară lipiturilor, s-ar explica prin aceea că arderea ei s-a făcut inițial, înainte de amenajarea lipiturilor și a laviței independent de acestea din urmă. Probabil că în momentul așternerii lipiturilor, care au precedat amenajarea laviței, platforma era deja calcinată, menținându-se în acest stadiu atît timp cît «casa» respectivă a fost locuită. Ipoteza

contrarie nu ar părea atît de plauzibilă, cel puțin în cazul de față, deoarece dacă platforma ar fi rămas în stare crudă ar trebui ca în porțiunea corespunzătoare cu baza laviței, ea să indice un grad de ardere cel mult egal, dacă nu inferior, cu acela al lipiturilor. Arderea platformei s-a făcut probabil intenționat, constituind un procedeu legat de tehnica de construcție specifică locuințelor cucuteniene.

Observațiile făcute cu prilejul demontării locuințelor LXVI ne-ar sugera ipoteza că între arderea inițială a platformei și calcinarea lipiturii ar exista o diferență de timp și de cauză: prima ar fi fost arsă intenționat, cea din urmă incidental cu ocazia incendiului care a produs distrugerea locuinței respective.

Rolul lipiturilor ar fi fost tocmai acela de a acoperi numeroasele crăpături ivite pe suprafața platformei, prin arderea ei în vederea obținerii unei dușumele cît mai netezi.

Ridicarea pereților s-a făcut probabil după arderea platformei. Calcinarea acestora din urmă n-ar fi fost posibilă în condițiile locuinței mai mult sau mai puțin defnitive, cu pereții deja construiți.

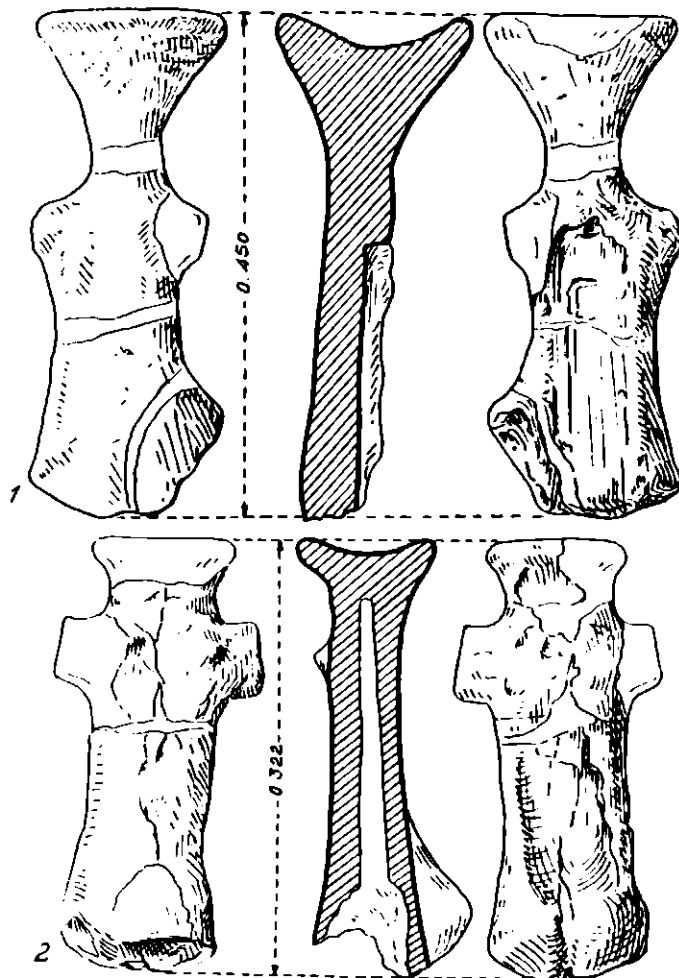

Fig. 2. — Trușești-Tuguieța. 1, fragment dintr-o piesă de cult din faza Cucuteni A; 2, fragment de idol antropomorf din faza Cucuteni A.

Totuși, trebuie să avem în vedere că problema raportului între pereți și platformă nu este pe deplin rezolvată. După unele observațiuni obținute în anii 1957¹ și 1958 pe « Țuguieța », ar reeși că pereții, cel puțin acei exteriori, s-ar fi construit în jurul platformei. Pe de altă parte, o serie de indicii prilejuite de

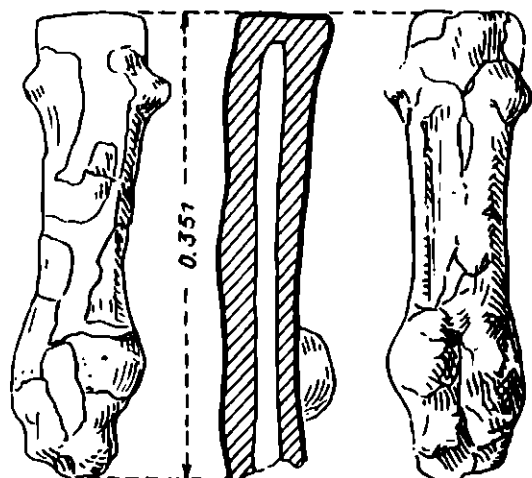

Fig. 3. Trușești-Țuguieța. Fragment de idol antropomorf din faza Cucuteni A.

campaniile anterioare ne-ar dovedi, dimpotrivă, că, cel puțin uneori, montanții străpungeau platforma, pereții fiind construiți deci pe marginea acesteia². Chiar în acest din urmă caz ipoteza arderii intenționate a platformei, înainte de ridicarea pereților, nu ar fi întru totul exclusă. S-ar putea că la amenajarea platformei să se fi rezervat, în regiunile marginale ale acesteia, anumite porțiuni pentru fixarea montanților.

În tot cazul problemele discutate aci, cu privire la construirea platformei, rămân deocamdată în cadrul unor ipoteze urmînd a fi verificate și completate, cu datele ce ni le rezervă, în acest sens, cercetările viitoare.

Săpăturile din 1958 ne-au oferit de asemenea și unele date referitoare la structura pereților. Unul din elementele esențiale întrebuițate la construirea lor îl constituie nuielile, împletite în sens vertical, pe « briile » orizontale. Aceasta nu pare totuși să fi constituit o regulă generală. Astfel, cu ocazia cercetării locuinței LXX s-a identificat, în vecinătatea de nord și de est a platformei acesteia, un complex *in situ* din resturile probabile ale pereților respectivi prăbușiți în afară. Ampretele nuielilor sînt orientate paralel cu axul locuinței. Nu este exclus deci ca la construirea pereților acestei locuințe nuielile să fi fost împletite în sens orizontal.

O altă problemă care ne-a preocupat în campania anului 1958 a fost și aceea dacă locuințele erau compartimentate în mal multe încăperi. Dovezile în acest sens sînt pe cît de rare pe arît de puțin concludente. Cu prilejul demonstrării locuinței LXVI s-au semnalat resturile probabile din baza unui perete despărțitor, construit direct pe platformă. Ele se aflau în sectorul central al locuinței, dispuse pe o lungime de 1,60 m, fiind orientate pe direcție perpendiculară cu axul. Între aceste resturi s-a identificat o amprentă,

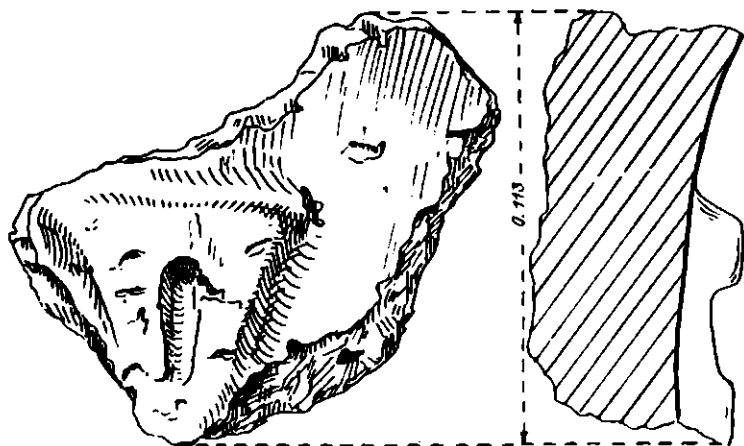

Fig. 4. — Trușești-Țuguieța. Fragment de lipitură de perete (?) cu element decorativ, din locuința LXX.

¹ M. Petrescu-Dimbovița și Adrian C. Florescu, Șantierul arheologic Trușești, în *Materiale*, VI, p. 147 — 599.

² M. Petrescu-Dimbovița, Șantierul Trușești, în *SCIIV*, IV, 1—2, 1953, p. 12.

de formă aproape rotundă cu diametrul de 6 cm, constituind probabil urma unui dinarii care alcătuiau scheletul respectiv. Menţionăm însă faptul că pe niciuna din fragmentele atribuite presupusului perete despărţitor nu s-au observat urme de năcle. Lipite de acest perete se găseau resturile lăvitei de care ne-am ocupat mai sus.

Indicii de existenţa unui perete despărţitor, mai puţin sigure însă, s-au constatat şi la locuinţa LXI.

Dealtfel, dat fiind dimensiunile reduse ale majorităţii locuinţelor descoperite în acest an pe « Țuguiea », este destul de probabil ca ele să nu fi fost compartimentate. În ceea ce priveşte locuinţa LX, a cărei suprafaţă atinge 110 m², avem toate indiciile că, în ciuda dimensiunilor sale destul de mari, ea se compunea totuşi dintr-o singură încăpere.

Deosebit de interesante sînt unele observaţiuni referitoare la anumite detalii din interiorul locuinţelor. În incinta unora dintre ele (ca de exemplu, LX, LXI, LXV, LXVIII şi LXIX), s-au identificat resturi de vetre, din lut amestecat cu mult nisip, arse pînă la roşu sau brun cărămiziu şi de culoare albicioasă pe suprafaţa exterioară. În toate cazurile s-a constatat că aceste resturi *in situ* zăceau direct pe pămînt şi nu pe platformă. În cadrul locuinţei, vatra ocupă o poziţie centrală sau periferică.

Relativ mai bine păstrată, deşi totuşi în stare fragmentară, este vatra semnalată în interiorul locuinţei LXVIII. Ea este de formă rectangulară cu colţurile rotunjite, avînd suprafaţa iniţială, probabil, de 1 m², şi prevăzută cu gardină. Baza gardinei era de asemenea aşezată pe pămînt. Este probabil ca în acest loc, platforma să fi fost întreruptă în mod intenţionat în vederea amenajării vetrei. De altfel, ar fi mai puţin plauzibilă, şi lipsită de sens totodată, ipoteza că abia după construirea ei, platforma a fost spartă pentru a se amenaja vatra. Pe de altă parte, faptul că vatra propriu-zisă nu se mărgineşte direct cu platforma, cel puţin așa cum ne indică exemplul locuinţei LXVIII, între aceste două elemente interpunîndu-se gardina, ni se pare destul de straniu. N-ar fi exclus, ca această situaţie să fie determinată de rolul pe care vatra îl îndeplinea în cadrul locuinţei. S-ar putea ca, în afară de caracterul strict gospodăresc, ea să fi avut şi un scop magico-religios făcînd parte din complexul cultural al « casei ». În acest sens, trebuie avute în vedere elementele de inventar descoperite în imediata apropiere a vetrelor din interiorul locuinţelor.

Cu ocazia demontării locuinţei LX, în sectorul central al jumătăţii de Nord a acesteia s-au semnalat resturile *in situ* ale unei vetre aşezate direct pe sol. La circa 1 m spre SV de această vatră, se afla, răsturnat pe platformă, un fragment de la o piesă mare de cult, cu capul în formă de recipient, lung de 45 cm (fig. 2/1), aparţinînd probabil unui tip analog aceluia descoperit pe « Țuguiea » în locuinţa XXIV, cu ocazia săpăturilor din 1952¹. La circa 2 m spre NE de acest idol şi la 1,40 m spre E de vatră s-au identificat urmele din baza unei construcţii de caracter probabil religios.

Resturile unei vetre *in situ*, în condiţii de zacere identice, s-au găsit şi în sectorul central al locuinţei LXI. La circa 1,20 m spre NE de această vatră s-a găsit un complex alcătuit din fragmentele unui altar (jertfelnic) din lut amestecat cu nisip, un fragment mare de la o masă de cult şi părţile superioare de la doi idoli antropomorfi, cu capul în formă de pilnie joasă (fig. 2/2 şi 3). Resturile « jertfelnicului » zăceau *in situ* direct pe sol. Faţă de acest complex cultural vatra ocupa o poziţie periferică.

¹ M. Petrescu-Dimboviţa, *ibidem*, p. 13 şi urm. şi fig. 2.

Fig. 5. — Truşeşti-Ţuguieta. Vas pictat trichrom Cucuteni A.

Fig. 6. - Truşeşti-Ţuguieta. Vas pictat trichrom Cucuteni A.

Încheind cele câteva observațiuni cu privire la anumite detalii din incinta locuințelor, trebuie să menționăm o piesă oarecum interesantă. În sectorul central al locuinței LXV, pe platforma acesteia, s-a găsit împreună cu alte bucăți de « chir-

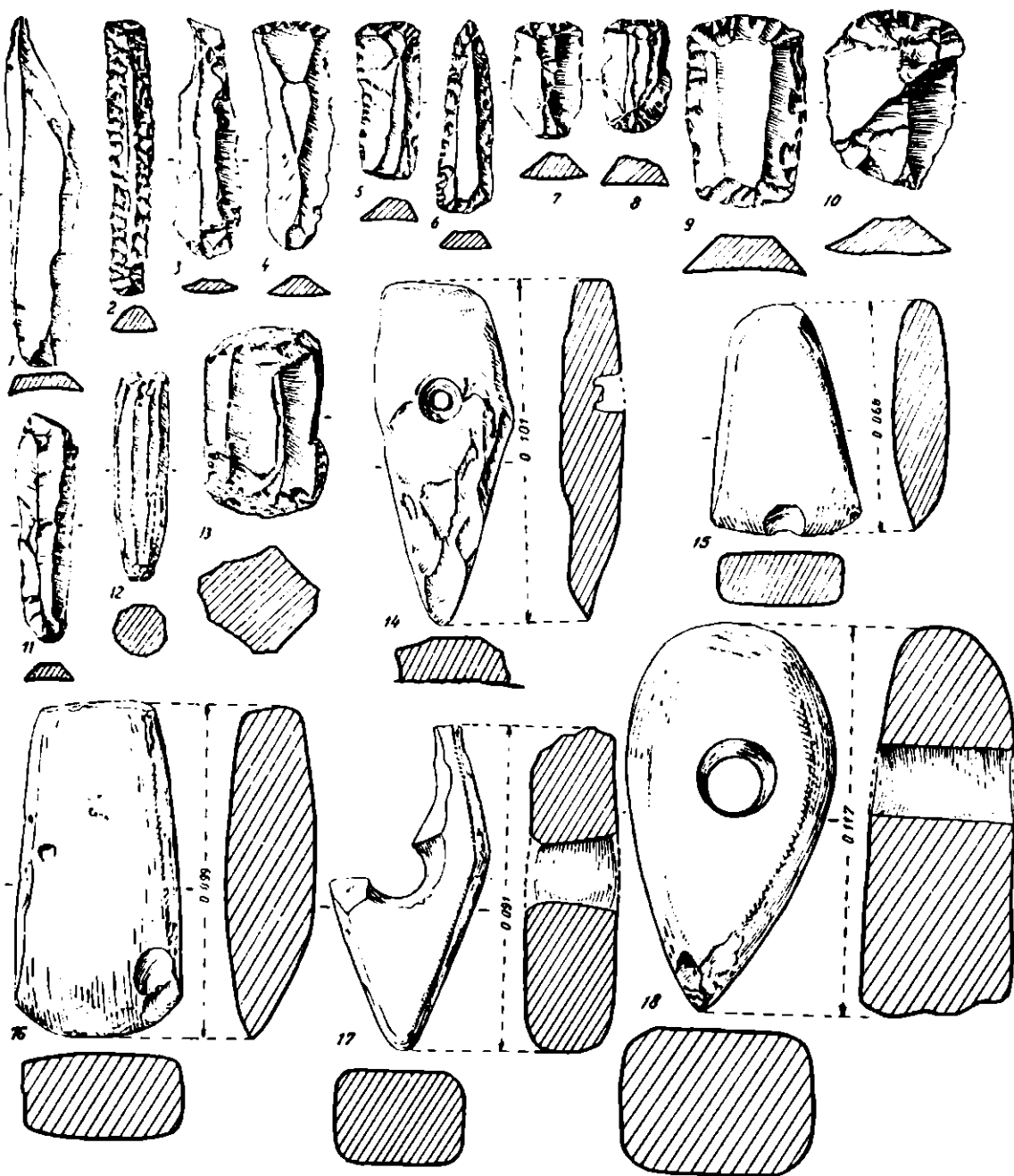

Fig. 7. — Trușești-Tuguieța. 1–13, unelte și nuclee de silix din inventarul așezării Cucuteni A; 14–18, topoare de piatră din inventarul așezării Cucuteni A.

pic ars » care prezentau pe ele urme de nuiiele, un fragment de lipitură, eventual de perete, cu un motiv în relief de formă trapezoidală (fig. 4). Probabil că este vorba de unul din elementele decorative care împodobeau suprafața interioară a pereților locuinței respective.

Cu ocazia săpăturilor din 1958 de pe «Țuguiea» s-au descoperit 21 de gropi cu resturi menajere aparținând fazei Cucuteni A și una fazei B. Dintre acestea au fost cercetate integral numai șase.

În general, gropile semnalate în acest an se masează către limita de vest a porțiunii cercetate, devenind din ce în ce mai rare pe măsură ce ne apropiem de

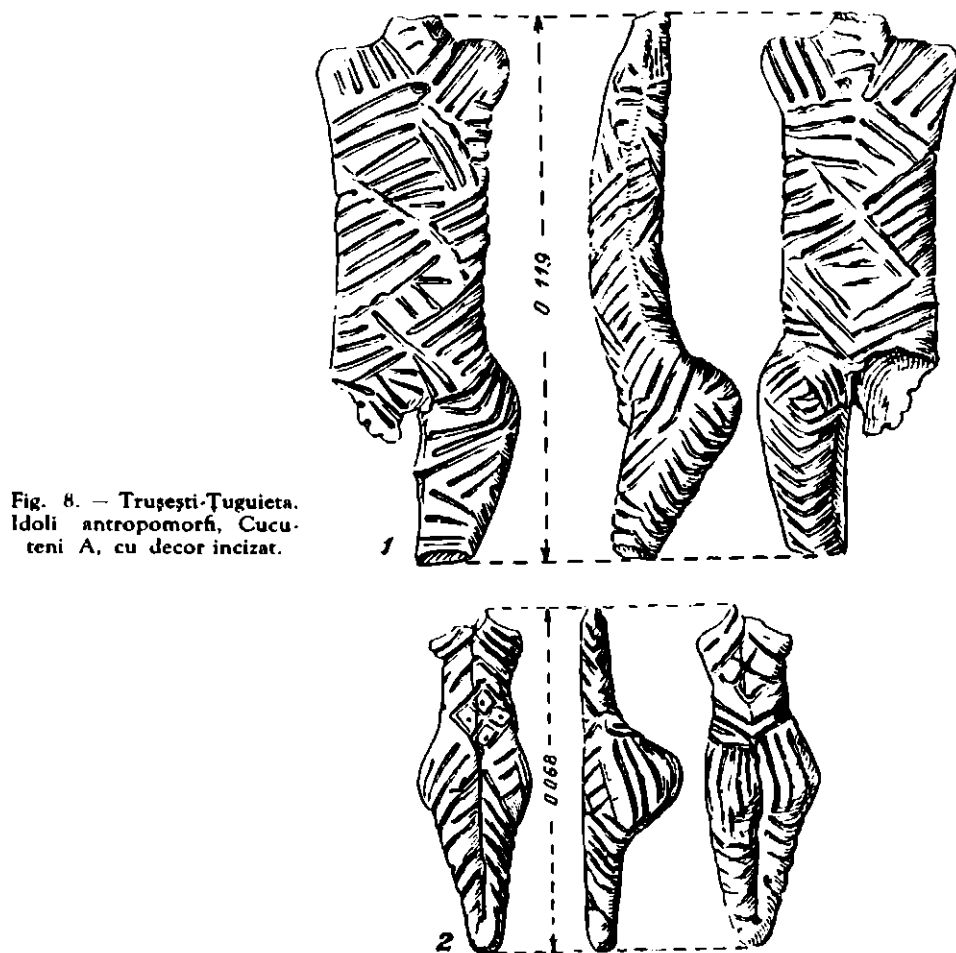

Fig. 8. — Trușești-Țuguiea. Idoli antropomorfi, Cucuteni A, cu decor incizat.

șanțul de apărare. Mărimea lor este variabilă; dintre acelea care se deosebesc prin dimensiunile lor menționăm gropile 100—102.

În inventarul așezării predomină materialul ceramic pictat trichrom (fig. 5 și 6). În unele locuințe (ca de exemplu LXII sau LXV), numărul vaselor întregi este considerabil. Mai puțin numeroase sînt uneltele din silex (lame, răzuitoare, virfuri de lance cu baza dreaptă) (fig. 7), de os, sau piatră (fig. 7). Dintre acestea din urmă menționăm prezența topoarelor de formă quasipoligonală, avînd uneori ceafa rotunjită și perforate. (fig. 7/14—19). Nu trebuie trecute cu vederea nici cele cîteva figurine antropomorfe, cu decor incizat, întregi sau fragmentare (fig. 8).

★

Prin săpăturile din 1958 de la Trușești, numărul total al locuințelor cucutene, descoperite în cursul celor opt campanii, se ridică la 78. Campania din acest an marchează începutul etapei de definitivare și încheiere a cercetărilor așezării neolitice de pe Țuguiea.

II. ALTE RESTURI DE LOCUIRE

În afară de resturile cucuteniene care predomină, cu ocazia săpăturilor din 1958, au fost date la iveală și urme de locuire sporadice din vremea culturii Noua (?), Hallstattului timpuriu și de la începutul epocii migrațiilor (sec. III—IV e.n.). Ele provin de obicei de la partea inferioară a solului cu humus; uneori aceste urme deranjează depunerea cu resturi cucuteniene ajungând chiar pînă la nivelul masei de « chirpic » ars.

Urmele aparținînd culturii Noua (?) constau din cîteva fragmente de vase în formă de sac, decorate cu brîu în relief (fig. 9/5—6), sau cești cu motive triunghiulare incizate (fig. 9/2). Aceleași epoci aparține probabil și un vas-strecurătoare, ovoidal avînd la partea inferioară un orificiu mai larg (fig. 10). Acest vas a fost găsit în vecinătatea limitei de nord-vest a locuinței LXIV, provenind de la baza solului cu humus la circa 10 cm mai sus

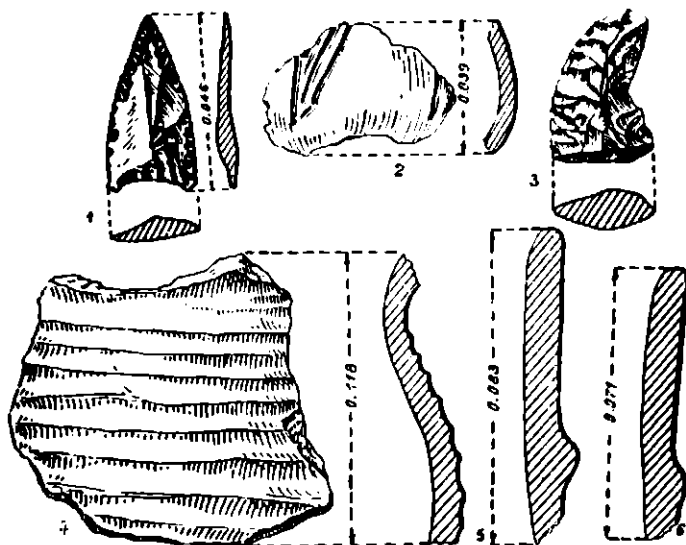

Fig. 9. — Trușești-Țuguieța. 1, vîrf de lance de silex din epoca bronzului; 2, 5—6, fragmente ceramice de la sfîrșitul epocii bronzului și începutul epocii fierului (cultura Noua); 3, fragmente de cosor de silex, idem; 4, fragment ceramic hallstattian.

de nivelul corespunzător cu masa de chirpic a acesteia. Dat fiind condițiile de găsire neîndeajuns de sigure este îndoielnică apartenența sa la inventarul locuinței respective, cu atît mai mult cu cît asemenea vase nu sînt cunoscute, pînă în prezent, culturii cucuteniene. De asemenea, aceleași epoci îi aparține probabil și un fragment de cuțit curb (cosor) din silex alburui de Nistru (fig. 9/3).

Cele cîteva fragmente ceramice hallstattiene sînt dintr-o pastă brun-negricioasă sau neagră și cu urme de luciu metalic la exterior; unele din ele sînt decorate cu caneluri paralele, orizontale (fig. 9/4) sau proeminente plate.

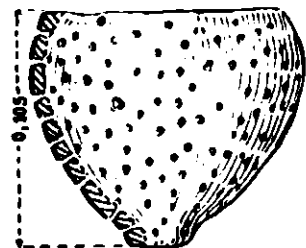

Fig. 10. — Trușești-Țuguieța. Vas strecurătoare datînd probabil de la sfîrșitul epocii bronzului și începutul epocii fierului.

Cele mai noi urme de locuire, semnalate în acest an pe « Țuguieța » aparțin epocii migrațiilor (sec. III—IV e.n.). Ele se reduc la cîteva cioburi din care face parte și o toartă de amforă din pastă de culoare galben-cărămizie, foarte aspră la pipăit. Probabil că din aceeași vreme datează și un grup de piese de harnașament, constînd din zăbale și psalii de fier și butoni din bronz, precum și un vîrf de lance din fier cu tub de înmănușare. N-ar fi exclus totuși ca aceste obiecte să aparțină chiar unei perioade mult anterioară corespunzătoare eventual fenomenului celtic. Deocamdată ne limităm doar la simpla menționare a acestei importante descoperiri, deoarece în sectorul unde au fost semnalate se impune extinderea săpăturii în vederea obținerii unor date mai concludente în vederea încadrării ei.

Înainte de a încheia acest raport, mai menționăm un mormînt de înhumare deranjat parțial, cu scheletul chiruit, datînd probabil din prima epocă a fierului și un altul cu scheletul în poziție întinsă pe spate aparținînd eventual orînduirii feudale.

ADRIAN C. FLORESCU și MARILENA FLORESCU

АРХЕОЛОГИЧЕСКИЕ РАСКОПКИ В ТРУШЕШТЬ

КРАТКОЕ СОДЕРЖАНИЕ

Работы восьмой археологической экспедиции в Трушешть, целью которой было вскрытие поселения Кукутенской культуры на возвышенности «Цугуета», проводились от 14 июля и до 8 октября 1958 года на участке площадью в 5 300 м². В ходе работ были раскопаны остатки «in situ» 23 жилищ фазы Кукутень А, из которых полностью обследовано 20. Также были обнаружены мусорные ямы (числом 21); 20 из них относятся к фазе Кукутень А, а одна — к фазе Кукутень В.

Площадь 20 исследованных жилищ варьирует от 30 до 110 м², причем большинство из них средней величины (35—50 м²).

Все жилища, открытые в 1958 г. в Трушешть, наземные. Под саманной платформой некоторых из них обнаружены черепки, относящиеся к культуре Кукутень А; «полы» в нескольких жилищах (например, жилище LVII) частично покрывают ямы, принадлежащие той же фазе.

При постройке жилищных платформ особое внимание уделялось тому, чтобы деревянный помост, состоявший из целых и расколотых бревен, был обмазан глиной как можно компактнее; таким образом превращалось непосредственное соприкосновение жилища с землей.

Некоторые наблюдения, сделанные во время этой экспедиции, дают основание считать, что обжиг платформ производился намеренно, до возведения стен; этот прием связан с техникой постройки кукутенских жилищ. На поверхности платформ были обнаружены следы последующих дополнительных обмазок. Судя по некоторым признакам, видно, что, по-видимому, целью их было закрыть трещины, образовавшиеся на поверхности платформы во время обжига, чтобы «пол» получился как можно более гладким. Остатки очагов «in situ» находились всегда непосредственно на земле, а не на платформе. Установлено, что там, где стоял очаг, платформа прерывалась. Вероятно, способ строить очаг внутри жилища непосредственно на земле, а не на платформе, тесно связан с назначением очага в каждом «доме». Не исключается, что наряду с чисто хозяйственным назначением, очаг имел и религиозно-магическое значение. В пользу такого предположения говорит и то, что вблизи некоторых очагов были найдены предметы явно религиозного характера, как например, крупные предметы культа (рис. 2).

В инвентаре поселения преобладает трехкрасочная расписная керамика; изделия из кремня, кости, рога и другие предметы менее многочисленны.

Наряду с массивными остатками кукутенского поселения, при раскопках спорадически находили следы обитания бронзового века (?) в период культуры Ноуа (?), раннегалыштатского периода и начала эпохи переселений (III—IV вв.).

ОБЪЯСНЕНИЕ РИСУНКОВ

Рис. 1. — Трушешть — Цугуета. План обследованного в 1958 году участка.

Рис. 2. — Трушешть — Цугуета. 1, фрагмент ритуального предмета, принадлежащего фазе Кукутень А; 2, фрагмент антропоморфного идола, принадлежащего фазе Кукутень А.

Рис. 3. — Трушешть — Цугуета. Фрагмент антропоморфного идола, относящегося к фазе Кукутень А.

Рис. 4. — Трушешть — Цугуета. Фрагмент обмазки стены (?) с узорным орнаментом из жилища LXV.

Рис. 5. — Трушешть — Цугуета. Трехкрасочный расписной сосуд, относящийся к фазе Кукутень А.

Рис. 6. — Трушешть — Цугуета. Трехкрасочный расписной сосуд, относящийся к фазе Кукутень А.

Рис. 7. — Трушешть — Цугуета. 1—13, кремневые орудия и нуклеусы из инвентаря поселения Кукутень А; 14—18, каменные топоры из инвентаря поселения Кукутень А.

Рис. 8. — Трушешть — Цугуета. Антропоморфные идолы, относящиеся к фазе Кукутень А, с определенным узором.

Рис. 9. — Трушешть — Цугуета. 1, кремневый наконечник копья бронзового века; 2, 5—6, фрагменты керамики конца бронзового века и начала железного (культура Ноуа); 3, фрагменты кремневого ножа той же эпохи; 4, фрагмент галыштатской керамики.

Рис. 10. — Трушешть — Цугуета. Сосуд-цедилка, по-видимому, конца бронзового века и начала железного.

LE CHANTIER ARCHÉOLOGIQUE DE TRUȘEȘTI

RÉSUMÉ

Les travaux de la huitième campagne de fouilles archéologiques de Trușești, dont l'objectif était la station cucuténienne située sur l'éminence dite « Țuguieța », se sont déroulés du 14 juillet au 8 octobre 1958, sur une surface de 5 300 m². A cette occasion, on a dégagé les restes *in situ* de 23 habitations cucuténiennes (phase Cucuteni A) dont 20 ont été examinées intégralement. On a également signalé 21 fosses contenant des déchets ménagers, dont 20 appartenant à la phase Cucuteni A et une, à la phase Cucuteni B.

La surface des 20 habitations étudiées varie entre 30 et 110 m², la plupart ayant des dimensions moyennes (35 à 50 m²).

Toutes les habitations découvertes en 1958 à Trușești sont construites à la surface du sol. Sous la plate-forme en bousillage de certaines habitations, les auteurs ont trouvé des tessons Cucuteni A. Le « plancher » de certaines d'entre elles (comme par exemple celui de l'habitation n° LVII) recouvrait partiellement des fosses appartenant à la même phase.

Lorsque l'on construisait les plates-formes, on prenait la précaution d'étendre l'enduit d'argile sur un support aussi compact que possible, formé de poutres et de planches non équarries afin d'empêcher l'enduit d'entrer en contact direct avec le sol.

Certaines observations faites par les auteurs, au cours de la campagne de fouilles en question, les incitent à croire que la cuisson des plates-formes était faite, intentionnellement, avant la construction des parois, car il s'agit là d'un procédé qui se rattache à la technique de construction des habitations cucuténiennes. La surface supérieure des plates-formes accuse une ou deux applications d'enduit. Certains indices laissent penser qu'elles devaient recouvrir les fentes, apparaissant à la surface de la plate-forme par suite de la cuisson et devaient permettre d'obtenir un « plancher » aussi net que possible. Les restes *in situ* des âtres ont toujours été signalés sur le sol et non pas sur la plate-forme. On a constaté que, à l'endroit où se trouvait l'âtre, la plate-forme était interrompue. Il est probable que la construction de l'âtre à l'intérieur de l'habitation, à même le sol et non pas sur la plate-forme, est étroitement liée à la fonction que l'âtre remplissait dans le cadre de la « maison » respective. Il ne serait pas exclu que, outre son caractère strictement ménager, l'âtre ait encore eu, dans le cadre de l'habitation, un sens magique et religieux. En faveur de cette dernière hypothèse plaiderait aussi la circonstance que, à proximité de certains âtres, se trouvaient des objets d'un caractère religieux manifeste, comme par exemple de grandes pièces destinées au culte (voir fig. 2).

Dans l'inventaire de la station, la céramique trichrome prédomine; les outils de silex, os, corne et les autres objets sont moins nombreux.

Outre les restes massifs de la station cucuténienne, les fouilles ont mis au jour, tout à fait sporadiquement, des vestiges d'habitation de l'âge du bronze (?), de l'époque de la civilisation de Noua (?), de la première période du Hallstatt et du début de l'époque des grandes migrations (IIIe—IVe siècles).

EXPLICATION DES FIGURES

Fig. 1. — Trușești-Țuguieța. Plan de la portion de terrain étudiée en 1958.

Fig. 2. — Trușești-Țuguieța. 1, Fragment provenant d'une pièce destinée au culte (phase Cucuteni A); 2, fragment d'idole anthropomorphe (phase Cucuteni A).

Fig. 3. — Trușești-Țuguieța. Fragment d'idole anthropomorphe (phase Cucuteni A).

Fig. 4. — Trușești-Țuguieța. Fragment d'enduit provenant d'une paroi (?) présentant des éléments décoratifs (habitation LXV).

Fig. 5. — Trușești-Țuguieța. Vase à peinture trichrome (Cucuteni A).

Fig. 6. — Trușești-Țuguieța. Vase à peinture trichrome (Cucuteni A).

Fig. 7. — Trușești-Țuguieța. 1—13, Outils et nucléus de silex, de l'inventaire de la station Cucuteni A; 14—18, haches en pierre de l'inventaire de la station Cucuteni A.

Fig. 8. — Trușești-Țuguieța. Idoles anthropomorphes à décor incisé (Cucuteni A).

Fig. 9. — Trușești-Țuguieța. 1, Pointe de lance en silex (âge du bronze); 2, 5—6, tessons céramiques de la fin de l'âge du bronze — début de l'âge du fer (civilisation de Noua); 3, fragments de serpette en silex (*idem*); 4, fragment céramique hallstattien.

Fig. 10. — Trușești-Țuguieța. Passoire datant probablement de la fin de l'âge du bronze — début de l'âge du fer.